

TECH FOR
GOOD
INSTITUTE

รายงาน เดือนมกราคม 2567

แฮนด์บุ๊กชสู่สังคม:
ร่วมเสริมสร้างนวัตกรรม
ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เกี่ยวกับการศึกษาดังนี้

การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็วส่งผลให้เศรษฐกิจดิจิทัลของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เติบโตแบบก้าวกระโดด ธุรกิจภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ การเงิน การคมนาคมขนส่ง สุขภาพและการศึกษา ได้ใช้โซลูชันเชิงนวัตกรรมมาแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้มีสินค้าและบริการดิจิทัลมากมายออกสู่ตลาด อย่างไรก็ตาม ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาพร้อมกับความเสี่ยงที่ไม่เคยเกิดขึ้น โดยเฉพาะต่อผู้ที่เริ่มใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์เป็นครั้งแรก การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลก่อให้เกิดความท้าทายใหม่ ๆ ในแง่ของการสร้างความเท่าเทียม การรับรองถึงการแข่งขันที่เป็นธรรม การส่งเสริมความเป็นส่วนตัวของบุคคล และการคุ้มครองผู้ใช้งานจากภัยคุกคามทางไซเบอร์

รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังศึกษาเครื่องมือที่จะมาช่วยในเรื่องของกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อปกป้องสังคมจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีการใช้เทคโนโลยี หนึ่งในนั้นก็คือการกำหนดพื้นที่เพื่อการใช้กฎระเบียบเฉพาะ หรือ Regulatory Sandbox

แซนด์บ็อกซ์เปิดโอกาสให้รัฐบาลได้ร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อทดลองเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในสภาพแวดล้อมที่อยู่ภายใต้การควบคุม ด้วยกระบวนการนี้เอง ผู้กำหนดนโยบายจึงสามารถประเมินได้ว่าเทคโนโลยีนั้นสอดคล้องกับกฎระเบียบที่มีอยู่หรือไม่ พร้อมทั้งชี้ถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ซึ่งควรมีพร้อมก่อนที่จะปล่อยสินค้าหรือบริการออกสู่ตลาด เป้าหมายคือเพื่อพัฒนาหรือยกระดับกรอบการกำกับดูแลที่เหมาะสมตามเป้าหมาย แต่ยืดหยุ่นเพียงพอที่จะรองรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้

เมื่อรัฐบาลเริ่มนำแซนด์บ็อกซ์มาใช้ สิ่งสำคัญคือต้องหาหรือถึงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ค้นหาโอกาสใหม่ ๆ เพื่อปรับให้สอดคล้องกันมากขึ้น ตลอดจนจัดการความเสี่ยงและบริหารนวัตกรรมในการประยุกต์ใช้กับภาคส่วนต่าง ๆ การทำความเข้าใจว่าอะไรทำให้เกิดสภาพแวดล้อมการกำกับดูแลที่มีความคล่องตัวและยืดหยุ่นนั้นจำเป็นต่อการสร้างระบบนิเวศดิจิทัลที่มีความครอบคลุม

รายงานฉบับนี้เป็นการศึกษาภูมิทัศน์ที่ทำให้มองเห็นภาพรวมของโครงการแซนด์บ็อกซ์ที่ดำเนินการอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม (เรียกรวมกันว่า “SEA-6”) ภายใต้การศึกษานี้ โครงการจะถือว่าเป็นแซนด์บ็อกซ์ก็ต่อเมื่อประเทศเจ้าของโครงการนั้นระบุไว้เช่นนั้น การใช้คำว่า “แซนด์บ็อกซ์” อาจเป็นสิ่งที่ชี้ถึงความสำคัญและความตั้งใจของผู้กำกับดูแล นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเอกสารที่เผยแพร่ทั่วไปเพื่อรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ในการศึกษาดังนี้ยังมีการศึกษาเอกสารที่เผยแพร่ทั่วไปเพื่อรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ในการศึกษาดังนี้ยังมีการศึกษาเอกสารที่เผยแพร่ทั่วไปเพื่อรวบรวมข้อมูล ว่าด้วยการศึกษาถึงรูปแบบและประเภทของแซนด์บ็อกซ์

การศึกษาดังนี้เป็นเสมือนการเชิญชวนให้ทุกท่านได้เข้ามาร่วมหารือและทำงานร่วมกัน โดยคาดว่า การใช้แซนด์บ็อกซ์จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องเคียงคู่กับเทคโนโลยีที่ไม่เคยหยุดพัฒนา เป้าหมายคือการเป็นข้อมูลอ้างอิงให้แก่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้นำในธุรกิจต่าง ๆ และนักวิชาการ เพื่อทำความเข้าใจทิศทางของนวัตกรรมกำกับดูแลในภูมิภาค

ผู้เขียน

- ๗ **คิก คิงรอส** คือผู้จัดการโครงการที่ Tech for Good Institute โดยคิกมีประสบการณ์ในการประสานงานราชการ การวิจัยนโยบายตามหลักฐานเชิงประจักษ์ และการติดต่อกับผู้มีส่วนได้เสียมากกว่าสิบปี ปัจจุบันคิกทำงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและนโยบายสาธารณะ ก่อนหน้านี้เขาเคยดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจดิจิทัลที่สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกา ณ กรุงมะนิลา โดยดูแลด้านนโยบายสำหรับผู้ประกอบการ นวัตกรรม เทคโนโลยี และความปลอดภัยทางไซเบอร์ ในช่วงแรกของชีวิตการทำงานนั้น คิกดำรงตำแหน่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยที่สถาบันการศึกษาการพัฒนาแห่งฟิลิปปินส์ (Philippine Institute of Development Studies) คิกสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทในสาขากิจการระหว่างประเทศจากสถาบันระดับบัณฑิตศึกษาด้านนโยบายสาธารณะ (Lee Kuan Yew School of Public Policy) ภายใต้มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ และปริญญาตรีสาขารัฐศาสตร์จากมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ กรุงมะนิลา
- ๗ **ซาร่า ลิม** คือผู้จัดการของสำนักงานเศรษฐกิจดิจิทัลที่กระทรวงการสื่อสารและสารสนเทศแห่งประเทศสิงคโปร์ ก่อนหน้านี้เธอเคยเป็นนักวิเคราะห์งานวิจัยที่ Tech for Good Institute โดยเธอเพิ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทด้านนโยบายสาธารณะจากสถาบันระดับบัณฑิตศึกษาด้านนโยบายสาธารณะ (Lee Kuan Yew School of Public Policy) ภายใต้มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ ซาร่ามีความสนใจด้านเทคโนโลยี แรงงาน และนโยบายสังคม เธอสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขานิติศาสตร์ จาก University College London และผ่านการรับรองจาก Singapore Bar ก่อนหน้านี้ ซาร่าเคยดำรงตำแหน่งเป็นทนายความในสำนักงานกฎหมายแห่งหนึ่งในสิงคโปร์

ข้อสงวนสิทธิ์

ข้อมูลในเอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้น “ตามสภาพจริง” โดยจะไม่ถือว่าเป็นคำแนะนำเพื่อการลงทุนในอุตสาหกรรมใด เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นโดย Tech for Good Institute ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น สถาบันฯ และบริษัทในเครือ หรือบุคคลภายนอกรายใดที่เกี่ยวข้อง จะไม่ถือเป็นตัวแทนหรือผู้ให้การรับประกันถึงความถูกต้องหรือความครบถ้วนของข้อมูลในรายงาน ไม่ว่าโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย และบุคลากรของสถาบันฯ และบริษัทในเครือ รวมถึงเจ้าหน้าที่ พนักงาน หรือตัวแทนของตนจะไม่ต้องรับผิดชอบหรือรับผิดชอบใด ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณทีม Tech for Good Institute สำหรับการช่วยเหลือ ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำในการศึกษารั้งนี้ และเราขอขอบคุณบุคคลต่อไปนี้สำหรับความร่วมมือและข้อมูลที่ทำนได้มอบให้ระหว่างการขอรับคำปรึกษาก่อนที่จะเผยแพร่รายงานวิจัยของ TFGI:

- 🔗 ฟาเบียน บิการ์ MyDIGITAL
- 🔗 ริโอ เฟอร์ดินานด์ เคียนทารา KORIKA
- 🔗 ชิตรา ฮานดายานี นาสรุคติน DANA Indonesia
- 🔗 ก๊อก อ่อน ถึง ธนาคารโลก
- 🔗 ลิม ซี ฮัน ลิม เครือข่ายโลกที่สาม
- 🔗 ฟาร์ลีนา ซาอีด สถาบันยุทธศาสตร์และการศึกษาระหว่างประเทศ
- 🔗 ปลัดโจเซลล์ บาตาพา-ซิก กรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประเทศฟิลิปปินส์
- 🔗 เยซิม เอลฮาน-คายาลาร์ ธนาคารพัฒนาเอเชีย
- 🔗 เจสโตนี โอลิว คณะกรรมการการ่งเงินทางการค้า ประเทศฟิลิปปินส์
- 🔗 ฮาดิสซะห์ เมย์ อาร์ คอร์เดโร คณะกรรมการการ่งเงินทางการค้า ประเทศฟิลิปปินส์
- 🔗 แมรี โรส บุยเตอ กรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประเทศฟิลิปปินส์
- 🔗 บุย ทาน ฮาง สำนักงานแห่งชาติเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีและการค้า
- 🔗 เกียง (จัสมิน) เหงียน ศูนย์การศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยหัวบิन्ह

นอกจากนี้ เราขอขอบคุณ Grab ที่มีส่วนช่วยในการผลักดันการกิจการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและเศรษฐกิจดิจิทัลอย่างครอบคลุมของ TFGI เพื่อการเติบโตของทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียมและยั่งยืนทั่วภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความคิดเห็นที่ระบุไว้ในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นของผู้เขียน และไม่ควรถือว่าเป็นความคิดเห็นของ TFGI ที่ปรึกษา กรรมการ หรือผู้ให้ทุนสนับสนุน ทั้งนี้ ผู้ให้ทุนสนับสนุนไม่ได้เป็นผู้กำหนดทิศทางของผลการวิจัยข้อมูลเชิงลึก หรือข้อเสนอแนะในชั้นงานดังกล่าว

เกี่ยวกับ Tech for Good Institute

Tech for Good Institute (TFGI) คือองค์กรไม่แสวงผลกำไรที่ทำงานเพื่อผลักดันการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอย่างครอบคลุม (Promise of Technology) และเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อการเติบโตที่เปิดกว้างเท่าเทียม และยั่งยืนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ด้วยจำนวนประชากรที่มากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาถึงสองเท่าและข้อมูลประชากรที่ชัดเจน เศรษฐกิจดิจิทัลของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ในขณะเดียวกัน ทิศทางของภูมิภาคนี้มีความโดดเด่นจากความหลากหลายด้านวัฒนธรรม สังคม การเมืองและเศรษฐกิจ TFGI ทำหน้าที่เป็นเสมือนเวทีเพื่อการวิจัย เสวนา และร่วมมือภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการร่วมมือระดับโลก งานของเรามุ่งเน้นในเรื่องของจุดตัดทางเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ และเชื่อมโยงประเด็นต่าง ๆ เข้ากับการพัฒนาภายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เราศึกษาเพื่อทำความเข้าใจและจัดทำนโยบายอย่างถี่ถ้วน สมดุล บนพื้นฐานของทัศนคติที่ดีผ่านการวิจัย การดำเนินการเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ และข้อเสนอแนะที่เป็นไปตามหลักฐานเชิงประจักษ์

TFGI ก่อตั้งขึ้นโดย Grab เพื่อส่งเสริมวิสัยทัศน์ที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคแห่งความเจริญรุ่งเรืองและเฟื่องฟูพร้อมด้วยนวัตกรรมสำหรับทุกคน เรายินดีเปิดรับความร่วมมือและการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ และบุคคลที่ประสงค์ที่จะส่งเสริมนวัตกรรมที่มีความรับผิดชอบและความก้าวหน้าทางดิจิทัลเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนในภูมิภาค ไม่ว่าจะผ่านทางด้านการเงินหรือในรูปแบบอื่นใด

ท่านสามารถอ่านข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถาบันฯ ได้ที่ www.techforgoodinstitute.org

สรุปภาพรวม

➤ Regulatory Sandbox คือเครื่องมืออันทรงคุณค่า สำหรับผู้กำหนดนโยบายในเศรษฐกิจดิจิทัล

Regulatory Sandbox เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้หน่วยงานกำกับดูแลสามารถส่งเสริมนวัตกรรมในรูปแบบที่มีความปลอดภัยและรองรับผลที่ตามมา ควบคู่ไปกับการรังสรรค์พื้นที่ปลอดภัยเพื่อการหาหรืออย่างใกล้ชิด ระหว่างหน่วยงานกำกับดูแลและธุรกิจต่าง ๆ ในหลากหลายอุตสาหกรรม โดยแซนด์บ็อกซ์จะเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ด้านการกำกับดูแลอย่างลึกซึ้ง และช่วยให้หน่วยงานกำกับดูแลสามารถใช้แนวทางที่ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์และคาดการณ์ได้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม แซนด์บ็อกซ์อาจไม่ได้มีความเหมาะสมกับทุกพื้นที่ เนื่องจากต้องใช้ทรัพยากรมากและมีความเสี่ยงอื่น ๆ ตามมา อาทิ ความเหลื่อมล้ำของระบบการกำกับดูแล การยึดกุมกลไกกำกับดูแล และความไม่เท่าเทียมต่อธุรกิจที่ไม่ได้เข้าร่วมในโครงการ

➤ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มใช้แซนด์บ็อกซ์กันมากขึ้นมา ตั้งแต่ปี 2559

แม้ว่า Regulatory Sandbox จะถือกำเนิดขึ้นในสหราชอาณาจักร แต่แนวคิดนี้ได้เผยแพร่มายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ต้นปี 2559 นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา แรงผลักดันในการรับนำแซนด์บ็อกซ์มาใช้ก็มีมาอย่างต่อเนื่อง โดยแซนด์บ็อกซ์มากกว่าครึ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคได้เปิดตัวในปี 2563 หรือหลังจากนั้น จากแนวโน้มของทั่วทั้งโลก แซนด์บ็อกซ์ในภาคส่วนเทคโนโลยีทางการเงินของภูมิภาคมีอัตราการดึงดูดมากที่สุด โดยภาคส่วนอื่น ๆ ซึ่งรวมไปถึงภาคส่วนการคมนาคมขนส่ง การดูแลสุขภาพ โดรน หุ่นยนต์ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ฯลฯ ได้เริ่มสำรวจการใช้งานแซนด์บ็อกซ์กันแล้ว

➤ การใช้แซนด์บ็อกซ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความแตกต่างกัน ในแง่ของการบริหารจัดการและการดำเนินงาน

สำหรับการศึกษานี้ เราจะถือว่าโครงการนั้น ๆ เป็น “แซนด์บ็อกซ์” ก็ต่อเมื่อหน่วยงานกำกับดูแลเรียกโครงการนั้นว่าแซนด์บ็อกซ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจของหน่วยงานในการทดสอบเทคโนโลยีและเรียนรู้ถึงนโยบายที่เป็นไปได้เพื่อลดความเสี่ยงที่มาพร้อมกับเทคโนโลยีเกิดใหม่ การบริหารแซนด์บ็อกซ์มีความแตกต่างกัน โดยบางประเทศอาจมีแนวทางที่ชัดเจนและโปร่งใสมากกว่าประเทศอื่น ๆ

➤ แซนด์บ็อกซ์บางส่วนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สะท้อนถึงบริบท และความมุ่งมั่นที่โดดเด่นของแต่ละประเทศ

ตัวอย่างเช่น เทคโนโลยีเพิ่มความเป็นส่วนตัว (PET) ของสิงคโปร์และแซนด์บ็อกซ์ AI แบบเจเนอเรทีฟ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีเกิดใหม่ของประเทศ ฟิลิปปินส์ใช้แซนด์บ็อกซ์ประกันภัยทางการเกษตรเพื่อคุ้มครองเกษตรกร ในขณะที่มาเลเซียใช้แซนด์บ็อกซ์โดรนเพื่อวางรากฐานประเทศในฐานะศูนย์กลางแห่งโดรนของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

➤ แชนด์บ็อกซ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เน้นที่นวัตกรรมมากกว่านโยบาย

เกือบ 90% ของแชนด์บ็อกซ์ในภูมิภาคนี้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันมีเพียงไม่กี่โครงการเท่านั้นที่มีเป้าหมายเป็นนโยบายหรือกฎระเบียบ ซึ่งประการเหล่านี้บ่งชี้ถึงโอกาสที่หน่วยงานกำกับดูแลจะใช้แชนด์บ็อกซ์เพื่อการเรียนรู้ด้านกฎระเบียบและการใช้นโยบาย โดยเฉพาะในการจัดการกับเทคโนโลยีเกิดใหม่ที่มีความเสี่ยงและโอกาสของผู้เข้าร่วมนั้นยากต่อการคาดเดา

➤ หน่วยงานกำกับดูแลมักใช้แนวทางที่เป็นการให้คำปรึกษา มากกว่าแนวทางแบบยึดหยุ่นหรือคาดการณ์

แชนด์บ็อกซ์ส่วนใหญ่ (64%) เป็นไปในรูปแบบให้คำปรึกษา เนื่องจากได้รับการออกแบบมาเพื่อทดสอบการทำงานของผลิตภัณฑ์และโมเดลธุรกิจใหม่ ๆ และทำให้กฎระเบียบที่ไม่ชัดเจนมีความชัดเจนขึ้นเพื่อความสะดวกในการดำเนินงานของธุรกิจ โดยเฉพาะในภาคส่วนฟินเทค (Fintech) ของภูมิภาคนี้ที่แชนด์บ็อกซ์ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การช่วยทำให้ผู้สร้างนวัตกรรมสามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานกำกับดูแลได้ง่ายยิ่งขึ้น เพื่อให้พวกเขาสามารถทดสอบและปรับใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการของตนภายใต้กฎระเบียบที่มีอยู่ แทนที่จะเป็นการประเมินว่าจะสามารถเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบที่มีอยู่ได้หรือไม่

➤ ในอนาคต หน่วยงานกำกับดูแลและภาคเอกชนจะสามารถทำงานร่วมกัน เพื่อปรับปรุงการใช้งานแชนด์บ็อกซ์ภายในภูมิภาค

สำหรับหน่วยงานกำกับดูแลแล้ว ข้อควรพิจารณาที่สำคัญได้แก่ การกำหนดแนวทางและกรอบการทำงานของแชนด์บ็อกซ์ที่มีความชัดเจน การสร้างแพลตฟอร์มเพื่อแบ่งปันการเรียนรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ การใช้แนวปฏิบัติที่เป็นไปในเชิงคาดการณ์มากขึ้น การสร้างแชนด์บ็อกซ์ในรูปแบบข้ามภาคส่วนมากขึ้น และการประสานงานเกี่ยวกับพื้นที่พัฒนาแชนด์บ็อกซ์เพื่อการทดสอบข้ามพรมแดน ในขณะเดียวกัน ภาคเอกชนควรพิจารณาเปิดกว้างในการแบ่งปันข้อมูลและความเชี่ยวชาญให้กับหน่วยงานกำกับดูแล แสดงความคิดเห็นแบบเชิงรุกเพื่อยกระดับการดูแลระบบแชนด์บ็อกซ์ และมีทีมงานเฉพาะเพื่อรับรองถึงการทำงานที่สอดคล้องกันภายในและการมีส่วนร่วมในการใช้แชนด์บ็อกซ์อย่างมีประสิทธิภาพ

